

taget fra Bondebesiddelse, troer jeg ikke, at disse Huse kunde nedlægges, da Mængden af Bondejord her i Landet efter de bestaaende Regler ikke tør formindstes, men er den derimod udlagt til Bebyggelse, blot fordi det til en given Tid har været Godseernes Ønske at have flere Huse og flere Huusmænd, saa synes det, som om der efter Lovgivningens nærværende Vhørende ikke høves Met til at forhindre dette. Forespørgslen, jeg har stillet, lyder saaledes: „Er Eieren af Selsø Gods i Horns Herred berettiget til at nedlægge Huse i den til samme Gods hørende Kollifevang og indbrage Jorden under Hovedgaarden?“

Indenrigsministeren: Jeg maa først aflægge den ærede Forespørger min Tak, fordi han har varslet mig om det Spørgsmaal, han her vilde indbringe, saa betimeligt, at det har været mig muligt at søge Oplysning om det hele Forhold, endog i en større Udstrækning, end det maaskee er nødvendigt til Besvarelsen af selve Forespørgslen, og fuldstændigere, end det vilde have været mig muligt under andre Omstændigheder. Jeg skal da først bemærke, at der, saaledes som det ogsaa fremgaaer af selve Forespørgslen, ikke er den fjerneste Tvivl om, at denne saakaldte Kollifehave er fri Hovedgaardstaxt og hører til Hovedgaardens oprindelige Tilliggende. Allerede i den gamle Matrikul er Selsø Hovedgaards Taxt antegnet til 72 Tdr. 3 Skp. 1 Fjdf. = Alb. Alger og Eng og 7 Tdr. 1 Skp. 1 Fjdf. 1 Alb. Skovskjld, og dette er fuldkommen overensstemmende med det gamle Hartkorn og Skovskjld, saaledes som det er opført i den nye Matrikul, hvoraf altsaa fremgaaer, at der i saa Henseende ikke er foregaaet den mindste Forandring, og at dette heller ikke er Tilfældet med, hvad der henhører under Kollifehaven, fremgaaer udtrykkelig af selve den gamle Matrikul, hvor den er nøie opgivet med sin fuldstændige Begrænsning, der fuldkommen korrekt svarer til Grændseffjellene efter den nuværende Matrikul. Der er altsaa ingen Tvivl om, at Kollifehaven er Hovedgaardstaxt, og der er, saaledes som det ogsaa synes mig antaget af den ærede Forespørger, ikke mindste Grund til at drage i Tvivl, at naar Hovedgaardstaxt er udlagt til

Huuslodder, da er dette en aldeles frivillig Sag, som ikke indeholder noget Forbindende for Godseieren, hvormod han er berettiget til at drive den under Hovedgaarden, naar han hellere vil det end have Arbeidsboliger der for Befolkningen under Hovedgaarden. Jeg skal ikke indlade mig paa en Undersøgelse af det Spørgsmaal, der forresten uafbrudt af alle vore Retslærde har været besvaret bekræftende, om Forpligtelsen til Fæste alene er knyttet til Bondejorden og ikke anvendelig paa Hovedgaardstaxt, men jeg kan oplyse dette i største Klarhed ved at henvise til en Højesteretsdom af 23de Decbr. 1859, som in terminis stadfæstede en Overretsdom, der vel at mærke ikke angik Huse, men en, ja jeg troer endog, flere Gaarde, der vare oprettede paa Hovedgaardstaxt under Godset Egholm, og hvori det blandt Andet hedder: „Men ligesom det efter Lovgivningen kun er Bondejord, der er underkastet Fæstetvang og andre i Forbindelse dermed staaende Indskrænkninger, saaledes indeholder Lovgivningen intet Spor til, at Hovedgaardstaxt ved at bortfæstes skulde tabe Karakteren som Hovedgaardstaxt og blive de Indskrænkninger i Henseende til Afbenyttelsen underkastet, der alene ere foreskrevne for Bondejord, og Forbudet mod Bøndergaardes Neblæggelse kan derfor ikke ansees at være rettet mod andre end de Gaarde, der ere indrettede paa Bondejord, men ikke mod de enkelte, der ere oprettede paa Jorðer, henhørende under fri Hovedgaardstaxt. En modsat Forstaaelse vilde og komme i Strid med Lovgiverens Niemed i de Bestemmelser, der gaae ud paa at opmuntre Proprietærene til at give deres Hovedgaardstaxter Fæste (se Forordningen af 6te Mai 1769 § 11 og Forordningen af 15de Juni 1792 § 12).“ Det, der her er sagt om Gaarde, gjælder selvfølgelig saameget mere om Huse, og forøvrigt troer jeg det er Noget, hvormod ikke blot alle Retskyndige ere enige, men som ogsaa er gaaet over i den almindelige Bevidsthed, at Fæstetvang og Bondejord ere uadskillelige Begreber. Om nogen Slags Hævd kan der selvfølgelig ikke her være Tale, da en saadan Fæstebesiddelse jo kun hviler paa en Kontrakt, og altsaa det Eiendommelige ved Hævd, nemlig animus possidendi, Bevidstheden om, at det høves som